

Programmaboek Vrijwillige zorg in het gezin

DOE JE MEE?

01

Oranje Fonds Programma Vrijwillige zorg in het gezin

Kinderen en jongeren verdienen de beste toekomst die we ze kunnen geven. Helaas groeit een deel hiervan op in gezinnen waar complexe problemen spelen. Soms heeft het kind of de jongere hier direct zelf last van, soms een van zijn of haar gezinsleden. Vrijwilligers kunnen in een dergelijke situatie, naast eventuele zorgverleners, een zeer waardevolle rol vervullen. Het Oranje Fonds ondersteunt initiatieven op het terrein van informele zorg. Daarom is het Fonds een driejarig programma *Vrijwillige zorg in het gezin* gestart waarin 22 projecten deelnemen. Dit programma loopt van september 2018 t/m augustus 2021.

De rol van vrijwilligers en de verhouding tussen vrijwillige inzet en professionele zorg in gezinnen wordt steeds relevanter, zeker nu de zorg voor jeugd zo aan verandering onderhevig is. Samenwerking en een passend vrijwilligersbeleid zijn daarbij van wezenlijk belang.

Met de focus op kinderen en hun gezinnen wil het Oranje Fonds met dit programma bijdragen aan een kwalitatief goed en passend aanbod van vrijwillige zorg als aanvulling op professionele zorg voor de jeugd.

Met *Vrijwillige zorg in het gezin* versterkt het Oranje Fonds initiatieven voor een kwetsbare groep kinderen en jongeren. Leren van elkaar en van onze gezamenlijke ervaringen neemt een centrale rol in binnen het programma. Het programma bestaat uit:

- Financiering van 22 projecten die zich richten op kinderen en jongeren tot 21 jaar in gezinnen waar complexe problemen spelen;
- Opleiding en coaching van deelnemers tot actieonderzoekers;
- Vormen van een leernetwerk waar kennis en ervaringen worden uitgewisseld, met trainingen en inzet van experts.

Vrijwilligers hebben tijd en aandacht te bieden. Dat is zo waardevol!

GELD

Financiële bijdrage voor capaciteitsversterking en doorontwikkeling

KENNIS & EXPERTISE

Trainingen, workshops en persoonlijke coaching

AAN DE SLAG

- Versterking aanpak van het initiatief
- Versterken samenwerking met lokale partners
- Ontwikkeling passend vrijwilligersbeleid

NETWERK & COMMUNICATIE

- Uitwisseling met andere programmadeelnemers
- Zichtbaarheid thema en initiatieven vergroten

LOOPTIJD

3 jaar

ONDERZOEK

- Meten van impact
- Geleerde lessen vinden en delen

LEREN

- Van experts
- Van en met elkaar
- Door anderen van ons allen

DOE JE MEE?

Actie èn onderzoek

De Nederlandse verzorgingsstaat is veelzijdig en uitgebreid. Bijna alles is in professioneel aanbod omgezet. Als je daar als sociaal initiatief iets aan toevoegt doe je iets unieks. Met hun vrijwilligers zijn sociale projecten een enorme verrijking voor de gezinnen in complexe situaties. Maar hoe organiseer je dat goed? Hoe begeleid je je vrijwilligers zo optimaal mogelijk? En hoe bewijs je de impact van de vrijwilligers en het initiatief? Hoe werk je dan samen met professionele zorgorganisaties? Welke positie en rol neem je in als vrijwilligersinitiatief?

Dat zijn vragen waar 22 deelnemende initiatieven aan het Oranje Fonds Programma *Vrijwillige zorg in het gezin* mee aan de slag gaan. Samen met programmapartner Instituut voor Publieke Waarden (IPW) leren zij van elkaar, maar leren deelnemers vooral ook om kritisch naar zichzelf te kijken. Dat doen ze door middel van actieonderzoek, zodat zij de inzichten gelijk weer in de praktijk kunnen brengen om hun aanpak te verbeteren. Ook ontwikkelt de groep met elkaar een methode om de initiatieven te evalueren. Daarmee kunnen ze niet alleen hun eigen initiatief versterken, maar ook waardevolle kennis opdoen waar andere vrijwilligersinitiatieven van kunnen leren.

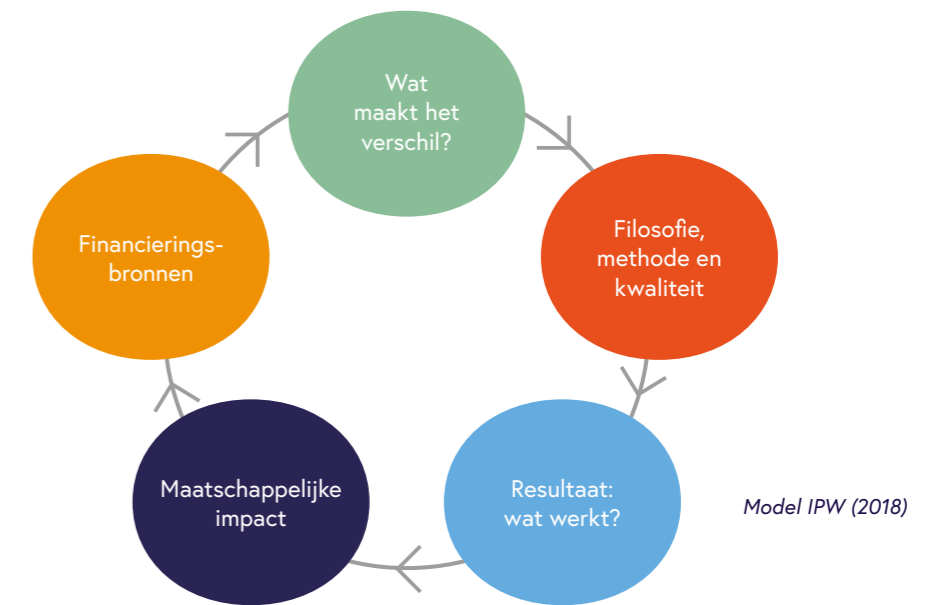
2.2 Wat is actieonderzoek?

Actieonderzoek is bij uitstek geschikt voor initiatieven die in ontwikkeling zijn, omdat het zich gedurende de looptijd aanpast. De deelnemende projecten aan dit

programma kennen een grote dynamiek, in een steeds veranderende sector. Dat betekent dat projecten zichzelf leren aanpassen aan veranderingen in de omgeving. Deze dynamische realiteit vraagt dus om een flexibele manier van onderzoek doen, omdat de initiatieven nog niet precies weten hoe het initiatief zich de komende jaren ontwikkelt en waar dus hun leer- en ontwikkelvragen zitten.

Om dat onzekere proces te begeleiden helpt het om je vast te houden aan de principes van actieonderzoek. De actieonderzoeker is eigenlijk de onderzoeker avant la lettre. Hij weet nog niet precies wat hij gaat zien, maar hij gaat wel op zoek. Echter niet zonder zijn onderzoek te structureren. Ook de actieonderzoeker heeft houvast nodig. Het IPW begeleidt de projectleiders daarin.

Actieonderzoek voltrekt zich in verschillende rondes. In iedere ronde lopen we vier stappen door: Plan, Act, Observe en Reflect. Na iedere ronde kunnen de deelnemers zowel het onderzoek als het initiatief zelf aanscherpen. Op die manier gaat de ontwikkeling van kennis, en van het initiatief zelf, hand in hand bij actieonderzoek. Hoe lang het doorlopen van de ronde duurt hangt af van de dynamiek en mate van ontwikkeling in het initiatief. Het kan zijn dat het nodig is om iedere maand een volle ronde af te ronden en een nieuwe te starten. Maar het komt ook voor dat een cyclus een jaar of meer duurt.

2.1 Programma-aanpak

De deelnemers worden via het ontwikkeltraject van het IPW opgeleid tot actieonderzoeker. Als actieonderzoeker kunnen zij hun eigen initiatief verder ontwikkelen, waarderen en verantwoorden. Daarnaast kunnen de actieonderzoekers van elkaar leren en kennis ontwikkelen en verspreiden.

De doelen van de opleiding zijn als volgt:

1. Leren als actieonderzoeker naar het eigen initiatief te kijken;
2. Leren hoe het initiatief het verschil maakt ten opzichte van het professionele zorgveld;
3. Het ontwikkelen van een kwaliteitsstandaard en een methode waarmee je die kwaliteit kunt vaststellen;
4. Leren wat werkt en wat niet werkt en waarom? Leren meten wat het resultaat is op gezinsniveau;
5. Leren vaststellen wat de maatschappelijk impact is van het initiatief door het maken van een micro kosten-batenanalyse. Waar slaat de winst neer?
6. Met elkaar in kaart brengen welk effect de ondersteuning van het Oranje Fonds heeft gehad op de ontwikkeling van de projectleiders en initiatieven gedurende de drie jaar.
7. Het IPW en de initiatieven onderzoeken samen welk bekostigings- en financieringsmodel het best past bij de ontwikkeling die het in de vervolgjaren door wil maken.

2.3 Lesprogramma

In drie jaar wordt binnen een cyclisch ontwikkelkader met de initiatieven stapsgewijs gewerkt aan de volgende vijf thema's:

1. Wat maakt het verschil?
2. Filosofie, methode en kwaliteit
3. Resultaat: wat werkt?
4. Maatschappelijke impact
5. Financieringsbronnen

In het eerste jaar leren de deelnemers de basisvaardigheden voor actieonderzoek. In het tweede jaar meten deelnemers de impact op gezinnen en werken zij een model uit om maatschappelijke impact eenvoudig in kaart te brengen. In het derde jaar meten de initiatieven zelfstandig hun impact op het niveau van het gezin en de maatschappelijke impact.

De ondersteuning op kennis en onderzoek bestaat uit verschillende onderdelen:

- Drie regionale en twee gezamenlijke lesdagen met de deelnemers per jaar;
- 12 uur individuele coaching per jaar van het IPW over vrij in te vullen onderwerpen;

Het lesprogramma is flexibel en wordt aangepast aan de behoeften van de deelnemers. Zij hebben een actieve rol in het vormgeven van hun eigen leeromgeving en –opbrengsten. In de toekomst kunnen er dus mogelijk wijzigingen plaatsvinden.

03 Programmadeelnemers

Mama's garden

Hogeschool Rotterdam
Wietske Willemse en Samira Kossir

Als moeder wil je zo goed mogelijk zorgen voor je kind. Maar daarvoor heb je soms steun en tips nodig van anderen. Op de ontmoetingsplaats 'Mama's Garden' van Hogeschool Rotterdam wisselen jonge moeders hun ervaringen uit en maken ze elkaar wegwijs in de buurt, terwijl studenten met ze in gesprek

gaan om grootstedelijke vraagstukken in kaart te brengen. Ook schuiven professionals uit de buurt aan om vragen te beantwoorden – van maatschappelijk werk tot de kerk. Op deze manier bouwen jonge moeders samen aan een sociaal netwerk en versterken ze hun ouderschap.

Kind aan Huis

Humanitas Groningen
Mariet Rankenberg en Petra Jonkman

Ieder kind moet kunnen terugvallen op een veilige en vertrouwde basis: het gezin. Dankzij het project 'Kind aan huis' van Humanitas Groningen wordt dit ook werkelijkheid voor kinderen en jongeren die om welke reden dan ook een normaal gezinsleven missen. Zij kunnen terecht bij andere gezinnen (vrijwilligers).

Dat kan gaan om een paar weken, maar ook om een maandelijks weekend of een paar uur. In dit project staat het normale gezinsleven centraal, waarbij de vrijwilligers zelf kunnen aangeven hoe ze er voor de kinderen en jongeren willen zijn.

Pleegmaatjes

Nederlandse Vereniging voor
Pleeggezinnen (Utrecht)
Jan Willem Roseboom en Maartje Gardeniers

Kinderen uit een pleeggezin hebben vaak een klein sociaal netwerk, terwijl er in hun leven juist veel gebeurt waarbij ze wel wat hulp kunnen gebruiken. De Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) koppelt hen in het project 'Pleegmaatjes' aan iemand die de wereld van de pleegzorg kent. Samen praten

ze over wat wel en wat niet goed gaat in het gezin en hoe ze dingen kunnen verbeteren. Dankzij het project kunnen pleegkinderen een beroep doen op een maatje.

Een moat in 't gezin

Caritas Urk
Mirjam Tol en Robert Zuidema

Problemen rondom kinderen en jongeren zijn vaak te voorkomen als ze op tijd gezien worden. Helaas gebeurt dat niet altijd. Met het project 'Een moat in 't gezin' slaan cliëntondersteuners van Caritas Urk, zorgaanbieders en vrijwilligers de komende tijd de handen ineen om problemen in een vroeg stadium

te signaleren. Op die manier kunnen kinderen en jongeren hun weerbaarheid vergroten.

Ik sta naast je

Partners in Welzijn (Sittard-Geleen)
Margriet van Kempen en Margriet Giesen

In een gezin zou iedereen zich gehoord, veilig en vertrouwd moeten voelen. Het project 'Ik sta naast je' koppelt een vrijwilliger – al dan niet een bekende uit het eigen sociale netwerk – aan een gezin met kinderen tot 21 jaar met complexe problemen. Iemand die de gezinsleden kunnen vertrouwen. Iemand die

niet boven, maar náást het gezin staat. Partners in Welzijn verzorgt de werving, koppeling en begeleiding van deze vrijwilligers.

Steunouders en pleegouders met elkaar verbonden

Trias (Kampen)
Marjan Holthuis en Adri van der Weerd

Als ouder probeer je zo goed mogelijk invulling te geven aan de opvoeding van je kind, maar heb je soms ook tijd voor jezelf nodig. Trias richt zich hierin op pleegouders. Terwijl zij even ontlast worden in de opvoeding, ervaart het kind ontspanning, plezier en opvang bij een zogenoemde 'steunouder'. Bij elke aan-

vraag wordt gekeken of deze steunouder te vinden is in het netwerk van het kind, de pleegouders of – waar mogelijk – de biologische ouders. Met dit project kunnen gemeenten in de regio IJsselland (Overijssel) de handen ineen slaan om zo veel mogelijk pleegkinderen een fijne tijd te bieden bij een steunouder.

Helpende Hand: Informele zorg voor slachtoffers van huiselijk geweld

Kadera (Zwolle)
Margreet Knol en Marjolein Wartena

Gezinsleden die te maken hebben gehad met huiselijk geweld lopen vaak tegen allerlei problemen aan, zowel op praktisch als psychisch gebied. Om deze drempel weg te nemen, is een goed sociaal vangnet onmisbaar. Kadera zet hiervoor vrijwilligers in als maatje. Deze vrijwilligers helpen de gezinsleden

met praktische zaken en betrekken ze bij sociale activiteiten, zodat zij weer aansluiting vinden in de samenleving. Kadera wil vrijwilligers opleiden om dit ook echt te realiseren.

Lezen en praten met je kind

Taal Doet Meer (Utrecht)
Merlijn Slothouber en Mirjam van Dijk

Veel mensen met een migratieachtergrond lopen tegen problemen aan op het gebied van werk, zorg en andere zaken, waardoor hun kinderen vaak met een achterstand aan school beginnen. Taal is hierin van cruciaal belang. En dat begint bij de ouders, weet ook opleidingscentrum Taal Doet Meer. Daarom

stimuleert het ouders om een rolmodel te zijn in het gezin. Ze krijgen taalles, praten mee in ouder-kind groepen en wisselen ervaringen uit met vrijwilligers en professionals. Met het project 'Lezen en praten met je kind' moeten kinderen een eerlijke kans krijgen om zich te ontwikkelen.

Hoopvolle toekomst

Stichting KAS-Vital (Groningen)
Dudly Tjin-a-Kwie en Clara Tjin-a-Kwie

Ieder kind heeft talent, maar dat talent moet je wel ontdekken. Stichting KAS-Vital wil dat ook kinderen uit kwetsbare gezinnen van Antilliaanse en Arubaanse achtergrond hier de kans voor krijgen. Samen organiseren ze activiteiten en workshops, terwijl hun ouders waar nodig worden bijgestaan in

de opvoeding. Het doel van het project 'Hoopvolle toekomst' is om Groningse kinderen uit kwetsbare gezinnen de hoop en handvatten te geven waarmee ze hun dromen kunnen najagen.

Burgerkracht voor kwetsbare jongeren en hun gezinnen, versterkt!

Stichting Intervence (Middelburg)
Stan van Haaren

In gezinnen waar jeugdhulp of kinderscherming van kracht is, ligt sociale isolatie op de loer. Ze worden met de nek aangekeken en verliezen het contact met de buurt. Stichting Intervence wil deze mensen helpen en koppelt ze met het project 'Burgerkracht' aan vrijwilligers. Niet zomaar vrijwilligers; bewoners uit de buurt.

Ze kunnen het vertrouwen van gezinsleden op een informele manier terugwinnen, helpen met praktische zaken en samen een langdurige relatie opbouwen. De doelstelling van het project is om in alle Zeeuwse gemeenten gezinnen die te maken hebben met jeugdhulp, te verbinden aan vrijwilligers uit de buurt.

Vanzelfsprekend?! Platform voor jonge mantelzorgers

Stichting Vanzelfsprekend?! (Den Bosch)
Bart van Velzen en Thuy-Van Nguyen

Als je op jonge leeftijd mantelzorgers bent, heb je behoefte aan tips van mensen die al langer mantelzorgers zijn. Het platform 'Vanzelfsprekend!?' brengt deze twee groepen samen, zowel voor het uitwisselen van kennis als ontspanning. Jonge mantelzorgers krijgen één op één-begeleiding van de vrijwilligers,

zodat zij hun zorgtaak zo goed mogelijk kunnen invullen. De komende jaren wil Vanzelfsprekend!? dit maatjesproject verder uitwerken en organiseren.

Collectieve zelfredzaamheid vluchteling

Stichting IFTIN (Amsterdam)
Shukri Said en Idman Jama

Stel je eens voor dat je vlucht naar een land en alles opnieuw moet opbouwen. Daar heb je hulp bij nodig, een sociaal netwerk. Stichting IFTIN ondersteunt en begeleidt vluchtelingen en hun gezin die nieuw zijn in Amsterdam, Amstelland, Hoorn of Den Haag. Getrainde vrijwilligers zijn hierin de sleutelfiguren.

Zij geven voorlichting over opvoeding, brengen bezoeken aan huis en nemen mensen mee naar lokale evenementen. Dit alles met als doel dat ook nieuwkomers een plek vinden in de samenleving.

Gezinsondersteuning+

Stichting Welzijn Lingewaard (Bemmel)
Susan Weerd en Hannah van Oene

Ieder gezin maakt weleens een periode door waarin het allemaal niet zo lekker loopt. Een luisterend oor en een helpende hand kan dan heel waardevol zijn. Gezinsondersteuning+ is er voor gezinnen met één of meerdere kinderen met een (lichte) gedrags- of ontwikkelingsstoornis. Deze ondersteuning komt van

getrainde vrijwilligers en duurt drie maanden tot een jaar. Omdat geen enkel gezin hetzelfde is, wordt de ondersteuning goed afgestemd op de gezinsleden en de situatie. Maatwerk.

Mantelzorgmaatjes jeugd

Stichting Welcom (Didam)
Chantal Kuipers en Karlijn Groeneveld

Als ouder wil je graag voor je kind zorgen, maar deze zorg kan door omstandigheden te zwaar worden. Dan is er behoefte aan een adempauze. Het project 'Mantelzorgmaatjes' biedt net dat kleine stukje zorg om overbelasting te voorkomen. Op deze manier kan de mantelzorg even tot rust komen, terwijl het

kind (4 tot 18 jaar) leuke activiteiten onderneemt; van zwemmen of knutselen tot een dagje naar het museum of de kinderboerderij.

Homies

Stichting Present Amersfoort (Leusden)
Wiljon de Jonge en Ina van Zwol

Er zijn kinderen in Nederland die opgroeien in een stressvolle situatie. Verschillende factoren kunnen de ouders belemmeren hun kind genoeg te zien, te spreken en aandacht te geven. In het project 'Homies' worden deze gezinnen in contact gebracht met volwassen steunpilaren en hún gezin. Stichting Present

Amersfoort begeleidt dit contact een jaar lang, met als doel dat de gezinnen vervolgens in contact blijven en hun netwerk vergroten. Tegelijkertijd moet een campagne het bewustzijn vergroten dat elk kind ook buiten het gezin belangrijke mensen nodig heeft, simpelweg door er te zijn.

Ontmoeting4kids

Stichting Ontmoeting (Woerden)
Lia Noorthoek en Henriëtte de Jong

Tussen alle onrust door toch rust en aandacht kunnen krijgen; dat is waar kinderen uit kwetsbare gezinnen behoefte aan hebben. Stichting Ontmoeting wil dit realiseren met behulp van Ontmoetingnetwerken. Vrijwilligers gaan naast het kind staan, zodat het zich begrepen voelt. Samen ondernemen ze dingen

waar het kind zelf om vraagt, van een spelletje tot een bezoek aan de kinderboerderij. Op deze manier kunnen ook kinderen uit kwetsbare gezinnen groeien en bloeien.

De JIM-aanpak

Stichting JIM (Alkmaar)
Els Bijman en Noor Tromp

Ieder mens heeft een steunende relatie nodig in zijn of haar eigen omgeving. Ook kinderen die jeugdhulp ontvangen. Stichting JIM gaat hierin samenwerken met Parlan Jeugdhulp en GGZ Noord-Holland Noord. Een JIM is een familielid, vriend of bekende van het kind en treedt op als vertrouwenspersoon én verte-

genwoordiger. Samen met de professional zorgt de JIM ervoor dat het kind de kans krijgt om zich op een goede manier te ontwikkelen.

Kleurrijke families in Nederland

Bindkracht 10 (Nijmegen)
Keen Mahamed en Nathalie van der Veeken

Opgroeien en opvoeden in een ander land is lastig als je de cultuur en de taal niet goed kent. En wie kan mensen met een migratieachtergrond beter helpen dan iemand die hetzelfde heeft moeten leren? Daarom werkt Stichting Het Inter-Lokaal & Tandem met vrijwilligers die vanuit hun eigen achtergrond

de cultuur begrijpen en de taal spreken van het land van herkomst. Ze nemen hierdoor drempels weg voor gezinnen met een migratieachtergrond, zodat zij een plek vinden in de samenleving.

Wel Thuis

Humanitas Eindhoven
Marisse Cardol

Het project 'Wel Thuis' geeft persoonlijke aandacht aan gezinnen die in aanraking komen (of dreigen te komen) met jeugdbescherming. Zij hebben zowel professionele als persoonlijke en praktische hulp nodig. Deze combinatie zorgt voor maatwerk. Een voorwaarde voor deze steun is dat de kinderen perspec-

tief hebben dat zij bij hun ouders kunnen blijven – of terugkeren in geval van uithuisplaatsing. Dankzij de inzet van vrijwilligers komt de steun bij de opvoeding weer terug waar die hoort: in de eigen omgeving van het gezin.

Samen sterk voor vrijwillige inzet in gezinnen!

Stichting Jong Perspectief en Humanitas Zoetermeer
Inti Schutte en Joyce de Haan

In complexe gezinssituaties is hulp op maat cruciaal, want het kind heeft vaak heel andere behoeftes dan de ouders. Daarom gelooft Stichting Jong Perspectief in samenwerking tussen verschillende professionals en vrijwilligers: van een steunouder tot een maatje. Terwijl de ouders even ontlast worden in de opvoe-

ding, kan een maatje een steun in de rug zijn voor kinderen en hun de aandacht geven die ze thuis missen. Samen sterk.

Chief Happiness Vrijwilliger

*Stichting ContourdeTwern en BINT welzijn
(Sint Michelsgestel, Boxtel, Haren)*

Kim van Zandbeek-van Ruremond, Katie Jayne Eppenhof en Marleen van der Kroef

Kinderen met bijzonderheden worden niet altijd begrepen door hun omgeving. Ouders, broertjes, zusjes, maar ook klasgenootjes en sportgenoten kunnen zich weleens radeloos voelen in de omgang. Onbedoeld heeft dit vaak een negatief effect op het kind. Een getrainde vrijwilliger, 'Chief Happiness', kan

in deze situaties ideeën aanreiken en actie ondernemen om zowel het kind als de omgeving uit deze impasse te halen. Gedurende een langere periode zal hij alle betrokkenen inspireren om 'anders te kijken' en 'anders te doen'. Alles draait om het creëren van kleine geluksmomenten.

KO-Kracht

Stichting Aroma (Nijmegen)

Janneke Wijdeveld en Jorine de Bruin

In het project 'KO-Kracht' krijgen gezinnen die leven in armoede hulp van vrijwilligers. Wat mag gekoesterd worden en wat heeft aandacht nodig? Het kind (9-15 jaar), dat in beeld is bij een leerkracht, maatschappelijk werk of zorgverlener, krijgt een student als maatje

en doet mee aan een kunstproject. Een andere vrijwilliger (volwassene) wordt aan het gezin gekoppeld en brengt een positieve beweging op gang.

04 Contactgegevens

Oranje Fonds Programmamateam

Miro Popovic

miro.popovic@oranjefonds.nl
06-10566635

Rosanne Prinsen

rosanne.prinsen@oranjefonds.nl
06-10551813

Marlou Pijnappel

marlou.pijnappel@oranjefonds.nl
06-30529743

Sebastian Lo

vrijwilligezorg@oranjefonds.nl
030-6564524

Instituut voor Publieke Waarden

Docenten/coaches Team Noord

Eelke Blokker

eelke@publiekewaarden.nl
06-12141803

Floor Kellerman

floor@publiekewaarden.nl
06-83097589

Docenten/coaches Team Midden-West

Harry Kruijer

harry@publiekewaarden.nl
06-24731523

Floor Kellerman

floor@publiekewaarden.nl
06-83097589

Docenten/coaches Team Zuid

Sophie Albers

sophie@publiekewaarden.nl
06-49835765

Floor Kellerman

floor@publiekewaarden.nl
06-83097589

05 Notities

Lined writing area on page 18.

Lined writing area on page 19.

DOE JE MEE?